

RAPORT

ABSENCJA CHOROBOWA W 2020 R.

Zjawisko absencji chorobowej dotyczy wielu aspektów funkcjonowania społeczeństwa. Jest miernikiem sytuacji zdrowotnej ludności i istotnym kosztem pośrednim choroby. Skala absencji świadczy między innymi o efektywności systemu ochrony zdrowia i sytuacji na rynku pracy.

Rok 2020 to rok pojawienia się na świecie, w tym także w Polsce zakaźnej choroby COVID-19, która 11 marca 2020 r. została uznana przez Światową Organizację Zdrowia za pandemię.

Dane o absencji chorobowej odzwierciedlają kolejne etapy (fale) rozwoju epidemii COVID-19, którą kształtowały zakażenia w miejscach pracy, w służbie zdrowia, powstałe w wyniku spotkań towarzyskich, wyjazdów wakacyjnych czy powrotu uczniów do szkół.

1. ABSENCJA CHOROBOWA OGÓŁEM

W 2020 r. w *Rejestrze Zaświadczeń Lekarskich* (wg stanu bazy na dzień 07.01.2021 r.) zarejestrowano 24,2 mln zaświadczeń lekarskich* o czasowej niezdolności do pracy na łączną liczbę 296,9 mln dni absencji chorobowej (z tytułu choroby własnej, opieki nad dzieckiem oraz opieki nad innym członkiem rodziny).

* W przypadku gdy ubezpieczony był zatrudniony u kilku pracodawców jednocześnie i lekarz wystawił odpowiednią liczbę zaświadczeń lekarskich o niezdolności do pracy w tym samym wymiarze i przypadającej w tym samym okresie przyjmuje się tylko jedno zaświadczenie.

Tabl. 1 Absencja chorobowa w 2020 r.

Wyszczególnienie	liczba dni absencji chorobowej	liczba zaświadczeń lekarskich	przeciętna długość zaświadczenia lekarskiego
	w mln		w dniach
OGÓŁEM	296,9	24,2	12,27
w tym z tytułu:			
choroby własnej	286,1	22,2	12,90
opieki nad dzieckiem	8,3	1,6	5,03
opieki nad innym członkiem rodziny	2,4	0,4	6,78

W porównaniu z 2019 r. nastąpił wzrost liczby dni absencji chorobowej o 4,4% zaś liczby zaświadczeń lekarskich o 0,3%.

Tabl. 2 Absencja chorobowa z tytułu choroby własnej w poszczególnych miesiącach 2020 r.

Wyszczególnienie	Liczba dni absencji chorobowej		Liczba zaświadczeń lekarskich	
	Ogółem	w tym: ubezpieczeni w ZUS	Ogółem	w tym: ubezpieczeni w ZUS
		w mln		
I – XII 2020	286,1	256,1	22,2	20,7
I	23,9	20,9	1,9	1,8
II	22,5	19,8	2,0	1,8
III	34,3	30,9	2,8	2,7
IV	26,3	23,7	1,7	1,6
V	20,0	17,9	1,3	1,2
VI	20,4	18,3	1,3	1,2
VII	20,3	18,1	1,3	1,2
VIII	19,1	17,0	1,3	1,2
IX	21,4	19,2	1,7	1,6
X	28,5	25,9	2,7	2,6
XI	26,0	23,6	2,3	2,2
XII	23,4	20,9	1,7	1,6

Najwięcej zaświadczeń lekarskich z tytułu choroby własnej wystawiono w marcu 2020 r. Było to 2,8 mln zaświadczeń, co w porównaniu do miesiąca poprzedniego oznaczało wzrost o 44,7%. Równie duża liczba zaświadczeń lekarskich została wystawiona w październiku, kiedy to z tytułu choroby własnej wydano 2,7 mln zaświadczeń, tj. o 57,2% więcej niż w miesiącu poprzednim.

Najwięcej zaświadczeń lekarskich z tytułu choroby własnej zostało wystawionych 16 marca 2020 r. – 293,6 tys. Stanowiły one 9,8% ogółu zaświadczeń wystawionych z tytułu choroby własnej w tym miesiącu.

2. ABSENCJA CHOROBOWA Z TYTUŁU CHOROBY WŁASNEJ OSÓB UBEZPIECZONYCH W ZUS

Osobom ubezpieczonym w ZUS wystawiono ogółem 22,7 mln zaświadczeń lekarskich na liczbę 266,6 mln dni. W liczbie tej 20,7 mln zaświadczeń to zaświadczenia wystawione z tytułu choroby własnej. Liczba dni absencji chorobowej z tych zaświadczeń wyniosła 256,1 mln dni, a przeciętna długość zaświadczenia – 12,36 dnia.

Tabl. 3 Absencja chorobowa w 2020 r. ubezpieczonych w ZUS

Wyszczególnienie	Liczba dni absencji chorobowej w mln	Liczba zaświadczeń lekarskich w mln	Przeciętna długość zaświadczenia lekarskiego w dniach
Ogółem	266,6	22,7	11,75
w tym z tytułu:			
choroby własnej	256,1	20,7	12,36
Mężczyźni	106,5	9,3	11,50
Kobiety	149,5	11,5	13,05

Skumulowana (z całego roku) przeciętna długość absencji chorobowej wyniosła 39,27 dnia. Przy czym skumulowana absencja kobiet była wyższa o ponad 8,1 dnia od absencji mężczyzn (34,96 dnia dla mężczyzn i 43,07 dnia dla kobiet).

W porównaniu z 2019 r., w 2020 r. liczba dni absencji chorobowej z tytułu choroby własnej ubezpieczonych w ZUS była wyższa o 7,2%, a liczba zaświadczeń lekarskich – o 4,1%.

Liczba dni absencji chorobowej dla całej Polski w przeliczeniu na 1 ubezpieczonego zdrowotnie wyniosła 15,46 dnia. Dla porównania w 2019 r. była niższa i wyniosła 14,37 dnia.

Od lat wyraźnie utrzymuje się przewaga zaświadczeń wydawanych kobietom. W 2016 r. i w 2017 r. stanowiły one 54,6% wystawionych zaświadczeń z tytułu choroby własnej. W 2018 r. odsetek ten wyniósł 54,8%, a w 2019 r. – 55,4%. Natomiast w 2020 r. był nieznacznie niższy i wyniósł 55,3%.

W 2020 r. przeważały zaświadczenia lekarskie wystawione na okres od 11 do 30 dni, ich udział stanowił 38,5% ogółu zaświadczeń lekarskich. Wysoki odsetek stanowiły również zaświadczenia wystawione na okres niezdolności od 1 do 5 dni - 29,5% zaświadczeń lekarskich z tytułu choroby własnej, w tym 3,2% to zaświadczenia jednodniowe.

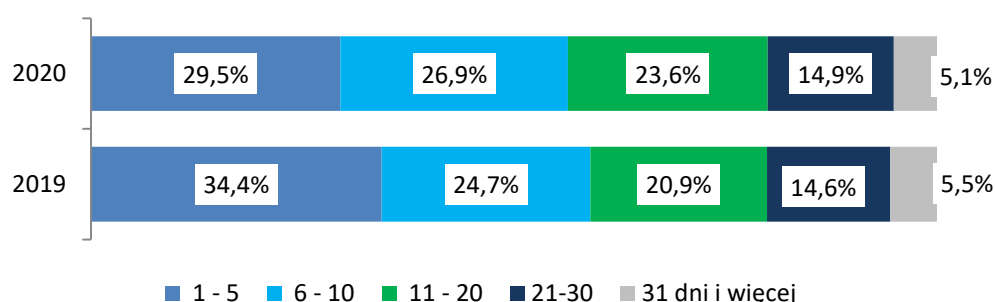
Tabl. 4 Liczba zaświadczeń lekarskich wystawionych w 2020 r. z tytułu choroby własnej osobom ubezpieczonym w ZUS według długości absencji chorobowej i płci

Wyszczególnienie	Liczba zaświadczeń lekarskich	liczba zaświadczeń o orzeczonej długości absencji chorobowej w dniach:					
		1-5	w tym: 1 dzień	6-10	11-20	21-30	31 dni i więcej
Ogółem	20,7	6,1	0,7	5,6	4,9	3,1	1,1
Mężczyźni	9,3	2,8	0,3	2,8	2,3	1,0	0,4
Kobiety	11,5	3,3	0,4	2,8	2,6	2,1	0,6

W porównaniu z 2019 r. zmniejszył się udział zwolnień wystawianych na okres od 1 do 5 dni (z 34,4% do 29,5%, w tym zaświadczeń jednodniowych z 4,1% do 3,2%). Wzrósł natomiast udział zwolnień o długości od 6 do 10 dni - z 24,7% do 26,9% oraz o długości absencji od 11 do 30 dni – z 35,4% do 38,5%.

Oznacza to, że w 2020 roku wyraźnie, tj. o 4,9 punktu procentowego zmalał odsetek zaświadczeń lekarskich o długości do 5 dni a wzrósł odsetek zaświadczeń lekarskich długich, od 11 do 30 dni, o 3,1 pkt. procentowego.

Rys. 1 Struktura liczby zaświadczeń lekarskich o orzeczonej długości absencji chorobowej w latach 2019 - 2020

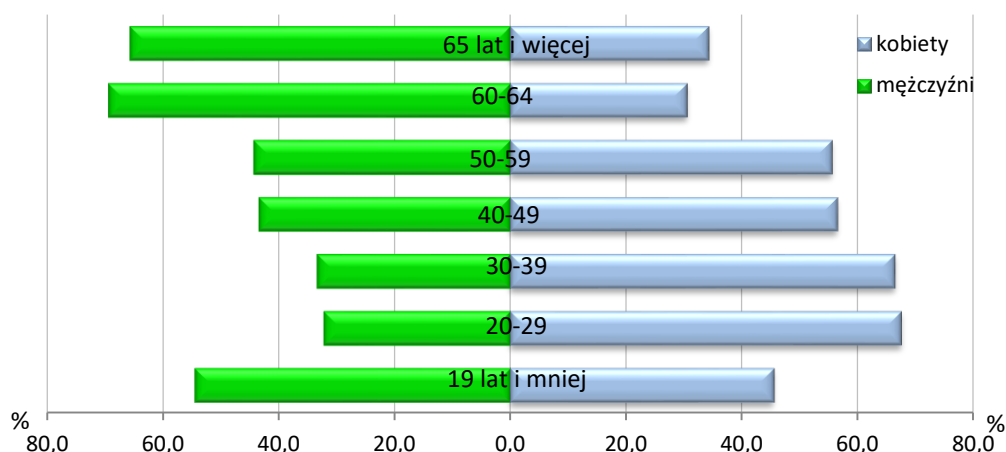
Analizując liczbę dni absencji chorobowej pod kątem płci i wieku ubezpieczonych, zauważyć można, że w 2020 r. najwyższy odsetek liczby dni absencji (27,8%) dotyczył ubezpieczonych z grupy wiekowej od 30 do 39 lat. W przypadku absencji mężczyzn 22,5% dotyczyło ubezpieczonych legitymujących się wiekiem między 30 - 39 lat oraz między 40 a 49 rokiem życia – 22,8%. W przypadku kobiet 31,6% absencji dotyczyło ubezpieczonych w wieku od 30 do 39 lat.

Tabl. 5 Struktura dni absencji chorobowej w 2020 r. z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS według wieku i płci

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem	100,0	100,0	100,0
19 lat i mniej	0,6	0,8	0,5
20-29	18,6	14,5	21,6
30-39	27,8	22,5	31,6
40-49	21,8	22,8	21,1
50-59	20,7	22,1	19,7
60-64	8,0	13,4	4,2
65 lat i więcej	2,5	3,9	1,5

Analizując liczbę dni absencji chorobowej według płci w poszczególnych grupach wiekowych zauważamy, że największa różnica pomiędzy absencją chorobową kobiet i mężczyzn wystąpiła w grupie wiekowej 20 - 39, w której to liczba dni absencji chorobowej kobiet była ponad dwukrotnie większa od liczby dni absencji mężczyzn. W grupach wiekowych 19 lat i mniej oraz powyżej 60 lat absencja chorobowa mężczyzn znacznie przewyższa długość absencji kobiet.

Rys. 2 Struktura liczby dni absencji chorobowej w 2020 r. według wieku i płci

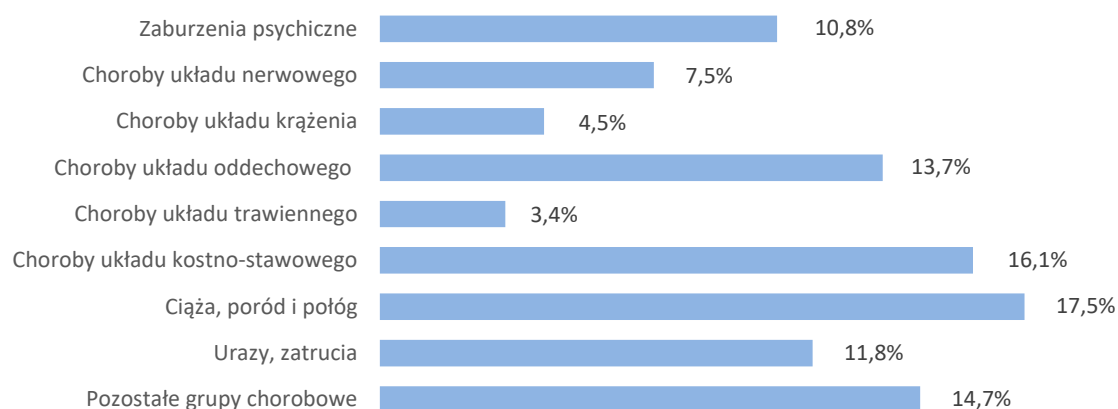

3. PRZYCZYNY CHOROBY ABSENCJI Z TYTUŁU CHOROBY WŁASNEJ OSÓB UBEZPIECZONYCH W ZUS

W 2020 r. absencję chorobową, w kontekście **liczby dni absencji**, najczęściej powodowały:

- ciąża, poród i połóg – 17,5% ogółu liczby dni absencji (44,9 mln dni absencji chorobowej),
- choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej – 16,1% (41,3 mln dni),
- choroby układu oddechowego – 13,7% (35,0 mln dni),
- urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych – 11,8% (30,1 mln dni),
- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania – 10,8% (27,7 mln dni).

Rys. 3 Struktura dni absencji chorobowej w 2020 r. z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS według grup chorobowych

Ranking jednostek chorobowych powodujących niezdolność do pracy w 2020 r. (w kontekście liczby dni absencji chorobowej) kształtował się odmiennie w zależności od płci.

W grupie **mężczyzn** najdłuższą absencją powodowały:

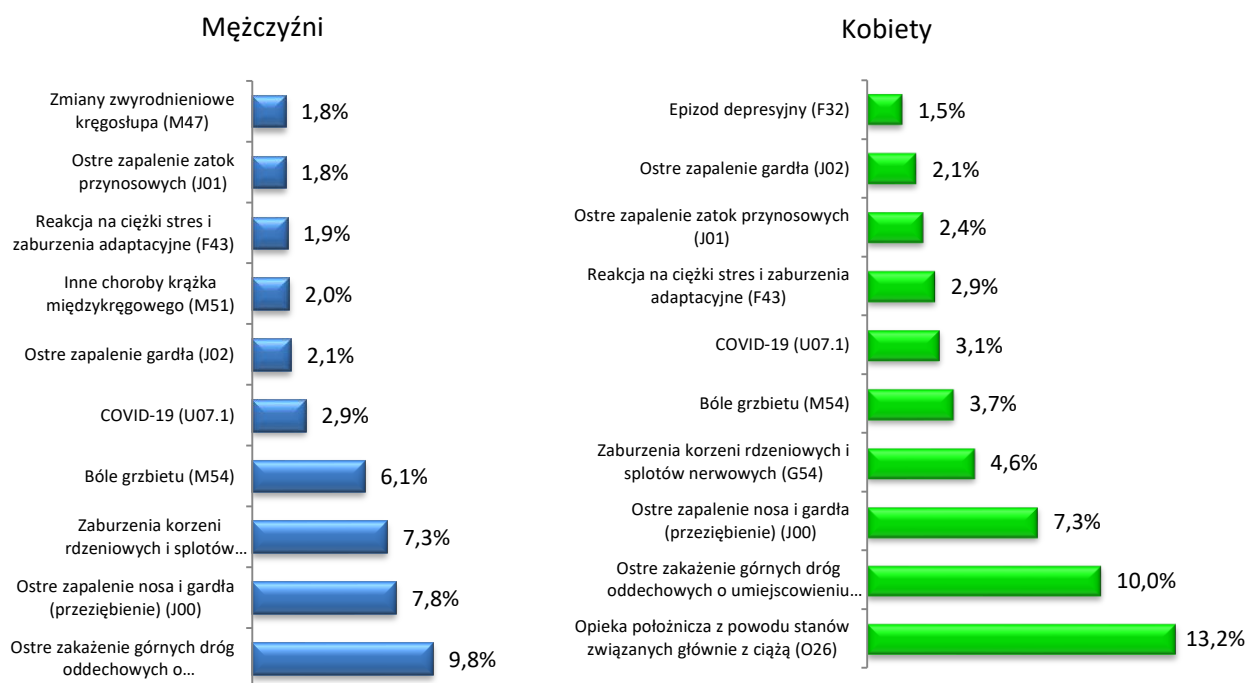
- zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych (G54) – 7,2% ogółu liczby dni absencji chorobowej mężczyzn (w 2019 r. – 6,7%),
- ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06) – 5,4% (w 2019 r. – 4,5%),
- bóle grzbietu (M54) – 5,2% (w 2019 r. – 3,9%).

W populacji **kobiet**, od lat, najdłuższą absencją chorobową powoduje opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26) – 24,7% ogółu liczby dni absencji chorobowej kobiet (w 2019 r. – 26,7%). W dalszej kolejności są to:

- ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06) – 4,7% (w 2019 r. – 3,9%),
- reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (F43) – 4,3% (w 2019 r. – 3,2%).

W 2020 r. znacznie wzrosła liczba zaświadczeń lekarskich z tytułu choroby własnej **Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (F00-F99)** osób ubezpieczonych w ZUS, z tego tytułu zarejestrowano 1,5 mln zaświadczeń lekarskich na łączną liczbę 27,7 mln dni absencji chorobowej. W porównaniu do 2019 r. nastąpił wzrost liczby wystawionych zaświadczeń o 25,3% oraz liczby dni absencji chorobowej o 36,9%. W 2020 r. ponad połowę (tj. 63,3%) zaświadczeń z tytułu choroby własnej wystawiono kobietom (w 2019 r. było to 62,0%). Duży udział w zaświadczeniach wydanych z tytułu Zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania miały zaświadczenia wydane z tytułu **depresji** (tj. *Epizod depresyjny - F32 oraz Zaburzenia depresyjne nawracające - F33*) – w 2020 r. wystawiono ich 385,8 tys. na łączną liczbę 7 803,8 tys. dni. W porównaniu do 2019 r. nastąpił wzrost liczby wystawionych zaświadczeń z tytułu depresji o 21,3% oraz liczby dni o 30,4%. Liczba zaświadczeń lekarskich z tytułu depresji stanowiła 26,5% zaświadczeń wystawionych z tytułu *Zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania (F00-F99)* oraz 1,9% wszystkich zaświadczeń wystawionych z tytułu choroby własnej w 2020 r. Blisko połowa (44,7%) zaświadczeń lekarskich z tytułu depresji wystawiane były osobom w wieku 35-49 lat.

Rys. 4 Ranking 10 jednostek chorobowych generujących największą liczbę zaświadczeń lekarskich wystawionych z tytułu choroby własnej w 2020 r.

W 2020 r. **mężczyznom** zaświadczenia lekarskie najczęściej wystawiane były z tytułu:

- ostrego zakażenia górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06) – 9,8% ogółu zaświadczeń wystawionych mężczyznom (w 2019 r. – 9,3%),
- ostrego zapalenia nosa i gardła (przeziębienie) (J00) – 7,8% (w 2019 r. – 5,4%),
- zaburzeń korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych (G54) – 7,3% (w 2019 r. – 7,0%).

Na piątym miejscu ranking znalazła się jednostka chorobowa *COVID-19 (U07.1)*, stanowiąc 2,9% ogółu zaświadczeń wystawionych mężczyznom.

Wśród jednostek chorobowych będących najczęstszą przyczyną wystawiania **kobietom** zaświadczeń lekarskich w 2020 r. dominowały:

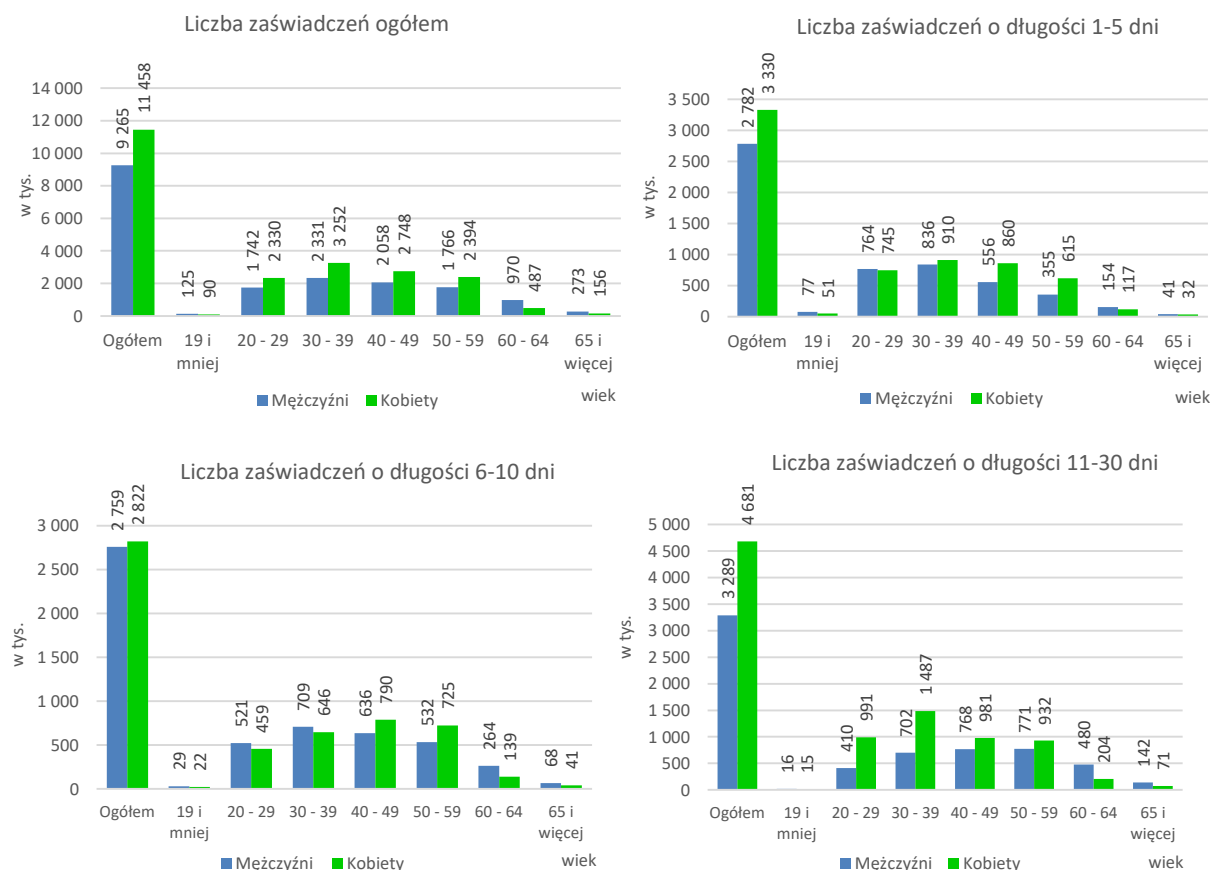
- opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26) – 13,2% ogółu zaświadczeń wystawionych kobietom (w 2019 r. – 13,9%),
- ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06) – 10,0% (w 2019 r. – 9,5%),
- ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie) (J00) – 7,3% (w 2019 r. – 5,3%).

Jednostka chorobowa COVID-19 (U07.1) zajęła szóste miejsce w rankingu zaświadczeń lekarskich wystawionych kobietom, stanowiąc 3,1% ogółu zaświadczeń wystawionych im w 2020 r.

Największy odsetek zaświadczeń (26,9%) wydano osobom w wieku 30-39 lat – w populacji kobiet było to 28,4%, w populacji mężczyzn – 25,2%. W przypadku zwolnień o długości 1-5 dni liczną grupę stanowiły również osoby w wieku 20-29 lat – wydano im 24,7% zaświadczeń, a w przypadku zwolnień o długości 6-10 dni – osoby w wieku 40-49 lat (25,6% zaświadczeń).

Jak już wcześniej wspomniano, w 2020 r. dominowały zwolnienia wydane na okres od 11 do 30 dni (38,5%) oraz na okres 1-5 dni (29,5%). Zaświadczenia wystawione na okres 11-30 dni przeważały zarówno wśród mężczyzn (stanowiąc 35,5% zaświadczeń wydanych mężczyznom), jak i wśród kobiet (stanowiąc 40,9% zaświadczeń wydanych kobietom).

Rys. 5 Liczba zaświadczeń lekarskich wystawionych w 2020 r. z tytułu choroby własnej osobom ubezpieczonym w ZUS według płci, wieku i długości zaświadczenia

Wśród kobiet jednostką chorobową generującą największą liczbę zaświadczeń lekarskich wydanych w 2020 r. była „Opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą” – 13,2% zaświadczeń. Kolejną jednostką było „Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym” – 10,0%. Jedną z tych dwóch jednostek dominowała wśród kobiet w każdej grupie wiekowej – wśród kobiet w wieku 20-39 lat przeważały zwolnienia spowodowane „Opieką położniczą z powodu stanów związanych głównie z ciążą”, zaś w pozostałych grupach wiekowych było to „Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym”. Dla każdej grupy wiekowej „Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym” oraz „Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)” były główną przyczyną zwolnień krótkich, tj. o długości 1-5 dni oraz 6-10 dni. W przypadku zwolnień długich, od 11 do 30 dni, główną przyczyną zwolnień dla kobiet w wieku do 39 lat była „Opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą”, zaś dla kobiet w wieku 40 lat i więcej – „Zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych”.

W rankingu jednostek chorobowych będących przyczyną wystawiania kobietom zaświadczeń lekarskich, COVID-19 zajmuje 6 miejsce. W 2020 r. z tego tytułu kobietom wystawiono 3,1% wszystkich zaświadczeń lekarskich. Zaświadczenia lekarskie o długości 1-5 dni wystawiane były kobietom w wieku 40-44 lat, zaświadczenia 6-10 dniowe - kobietom w wieku 45-49 lat, zwolnienia o długości 11-30 dni - kobietom w wieku 50-54 lat, zaświadczenia powyżej 30 dni – kobietom w wieku 55-59 lat.

Wśród mężczyzn jednostką chorobową generującą największą liczbę zaświadczeń lekarskich w 2020 r. było „Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym” – 9,8% wszystkich zaświadczeń wystawionych mężczyznom. Kolejną jednostką było „Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)” – 7,8%. Na trzecim miejscu znalazła się jednostka „Zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych” – 7,3%. Wśród mężczyzn w wieku poniżej 50 roku życia dominowały choroby wynikające z zakażeń górnych dróg oddechowych, natomiast w wieku 50 lat i więcej - związane z „Zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych”. Podobnie jak w przypadku kobiet, tak i w przypadku mężczyzn, dla każdej grupy wiekowej „Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym” oraz „Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)” były główną przyczyną zwolnień krótkich, tj. o długości 1-5 dni oraz 6-10 dni. W przypadku zwolnień długich, od 11 do 30 dni, główną przyczyną zwolnień dla mężczyzn w wieku do 19 lat było „Złamanie na poziomie

nadgarstka i ręki” zaś dla mężczyzn w pozostałych grupach wiekowych – „Zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych”.

W rankingu jednostek chorobowych będących główną przyczyną wystawiania mężczyznom zaświadczeń lekarskich, COVID-19 znajduje się na 5 miejscu. W 2020 r. z tego tytułu mężczyznom wystawiono 2,9% wszystkich zaświadczeń lekarskich. Zaświadczenia lekarskie o długości do 5 dni najczęściej wystawiane były mężczyznom w wieku 35-39 lat, zaświadczenia 6-10 dniowe oraz o długości 11-30 dni – mężczyznom w wieku 40-44 lat, natomiast zaświadczenia o długości powyżej 30 dni – mężczyznom w wieku 60-64 lata.

Jako przyczyna niezdolności do pracy w zaświadczeniach lekarskich ogółem wydawanych zarówno kobietom, jak i mężczyznom, w rankingu 10 jednostek chorobowych generujących największą liczbę zaświadczeń nie pojawiają się nowotwory.

Ciekawe są przyczyny chorobowe jednodniowych zaświadczeń lekarskich wydanych w 2020 r. Wśród jednostek chorobowych będących najczęstszą przyczyną zwolnień jednodniowych zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet dominowały choroby układu oddechowego oraz szeroko rozumiane problemy żołądkowe, ale również COVID-19, a wśród mężczyzn także bóle grzbietu i zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych.

Rys. 6 Ranking 10 jednostek chorobowych generujących największą liczbę zaświadczeń lekarskich jednodniowych wystawionych z tytułu choroby własnej w 2020 r.

Wśród **kobiet** jednostką chorobową generującą największą liczbę krótkich, 1-dniowych zaświadczeń lekarskich w 2020 r. było „Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)” – 8,6% zaświadczeń. Kolejnymi jednostkami były:

- ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym – 6,3%,
- COVID-19 – 5,2%,
- ból w okolicy brzucha i miednicy – 3,0%,
- dyspepsja – 2,8%.

Wśród kobiet w każdej grupie wiekowej dominowały dwie jednostki chorobowe – „Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)” oraz „Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym” – ich łączny udział w zależności od wieku wahał się od 8,7% do 20,4%.

Odmienne niż w przypadku zwolnień długich, „Opieka położnicza stanów związanych głównie z ciążą” nie była główną przyczyną zwolnień jednodniowych. W rankingu 10 jednostek chorobowych pojawiła się ona tylko wśród kobiet w wieku 20-29 lat i 30-39 lat i stanowiła odpowiednio 3,4% i 4,0% zwolnień jednodniowych w tych grupach wiekowych.

Wśród kobiet po 40 roku życia w rankingu 10 jednostek chorobowych generujących największą liczbę zaświadczeń lekarskich 1-dniowych pojawia się „Nowotwór złośliwy sutka”, przy czym dla kobiet w wieku 50-59 lat zajmuje on czwarte miejsce w rankingu (stanowi on przyczynę 2,9% zwolnień jednodniowych w tej grupie wiekowej).

Wśród **mężczyzn** jednostką chorobową generującą największą liczbę krótkich, 1-dniowych zaświadczeń lekarskich w 2020 r. było „Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)” – 9,4% zaświadczeń. Kolejnymi jednostkami były:

- ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym – 6,4%,
- COVID-19 – 5,7%,
- dyspepsja – 3,5%,
- inne niezakaźne zapalenie żołądkowo-jelitowe i jelita grubego – 3,1%.

Wśród mężczyzn przed 50-tym rokiem życia wśród przyczyn zwolnień jednodniowych dominowały dwie jednostki chorobowe – „Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)” oraz „Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym” – ich łączny udział w zależności od wieku wahał się od 10,8% do 18,5%.

Wśród mężczyzn po 40 roku życia istotną przyczyną zaświadczeń lekarskich jednodniowych jest „Samoistne (pierwotne) nadciśnienie” – stanowi ono przyczynę od 1,9% do 3,2% jednodniowych zwolnień.

„Nowotwór złośliwy gruczołu krokowego” w rankingu 10 jednostek chorobowych generujących największą liczbę zaświadczeń lekarskich 1-dniowych pojawia się dopiero u mężczyzn po 60 roku życia.

W związku z sytuacją epidemiczną szczególnie monitorowano absencję chorobową ubezpieczonych zatrudnionych u płatników sekcji **Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna** i **P – edukacja**.

I tak, w 2020 r. osobom ubezpieczonym w ZUS zatrudnionym u płatników z sekcji **Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna** wystawiono 1,6 mln zaświadczeń lekarskich z tytułu choroby własnej na łączną liczbę 19,8 mln dni absencji chorobowej. Było to o 30,6% więcej zaświadczeń lekarskich i o 28,5% większa liczba dni absencji chorobowej niż zanotowana w roku ubiegłym.

Najczęstszą przyczyną wystawiania w 2020 r. zaświadczeń lekarskich pracownikom opieki zdrowotnej i pomocy społecznej było *Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (J06)*. Zaświadczenia lekarskie wystawione z tego tytułu stanowiły 9,9% ogółu zaświadczeń lekarskich w tej branży. Drugą pozycję zajmowała *Opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26)* stanowiąc 9,0% ogółu zaświadczeń, na trzecim miejscu znalazła się jednostka chorobowa *COVID-19 (U07.1)* – 6,9% zaświadczeń.

Osobom ubezpieczonym w ZUS zatrudnionym u płatników z sekcji **P – edukacja** w 2020 r. wystawiono 1,6 mln zaświadczeń lekarskich z tytułu choroby własnej na łączną liczbę 17,2 mln dni absencji chorobowej. Było to o 7,7% mniej zaświadczeń lekarskich i o 0,9% mniejsza liczba dni absencji chorobowej niż zanotowana w ubiegłym roku.

W 2020 r. najczęstszą przyczyną wystawiania zaświadczeń lekarskich pracownikom edukacji były *choroby górnych dróg oddechowych (J06, J00)* – stanowiły one 24,4% ogółu zaświadczeń lekarskich wystawionych w tej branży, kolejną, 2 pozycję zajmowała *Opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26)* stanowiąc 8,5% ogółu zaświadczeń, na trzecim miejscu znalazła się jednostka chorobowa *COVID-19 (U07.1)* – 4,9% zaświadczeń.

4. ABSENCJA CHOROBOWA Z TYTUŁU CHOROBY WŁASNEJ KOBIET UBEZPIECZONYCH W ZUS, W TYM CZASOWA NIEZDOLNOŚĆ PRZYPADAJĄCA W OKRESIE CIĄŻY (z kodem „B”)

W 2020 r. ponad połowę zaświadczeń wystawiono kobietom (11,5 mln, tj. 55,3%) na ponad połowę ogółu liczby dni absencji chorobowej (149,5 mln dni, tj. 58,4%). W 2019 r. udziały te były nieco niższe i przedstawiały się następująco: 11,1 mln (tj. 55,4%) zaświadczeń lekarskich oraz 139,2 mln dni absencji (tj. 58,3 %).

Na ogólną absencję oraz na absencję populacji kobiet duży wpływ ma niezdolność do pracy kobiet przypadająca w okresie ciąży. Udział liczby dni absencji chorobowej kobiet w ciąży w liczbie dni absencji ogółem wyniósł w 2020 r. 18,0%, natomiast udział liczby dni absencji chorobowej kobiet w ciąży w liczbie dni absencji chorobowej kobiet wyniósł 30,8%. Rozpatrując liczbę zaświadczeń, blisko co 10-te zaświadczenie wystawione było w związku z niezdolnością przypadającą w okresie ciąży i co 5-ta kobieta otrzymała zaświadczenie lekarskie z tytułu niezdolności przypadającej w okresie ciąży.

Na zaświadczeniu lekarskim informacją oznaczającą niezdolność przypadającą w okresie ciąży jest kod literowy B. Kodu B, na wniosek ubezpieczonej, lekarz nie umieszcza w zaświadczeniu lekarskim.

Zgodnie z ustawą o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa podanie na zaświadczeniu lekarskim tego kodu jest informacją mającą wpływ na prawo do zasiłku chorobowego oraz na jego wysokość.

W 2020 r. liczba kobiet, które chociaż jeden dzień przebywały na zwolnieniu lekarskim oznaczonym kodem literowym „B” wyniosła 392,0 tys. (w 2019 r. – 423,2 tys.).

W celu określenia długości absencji chorobowej przypadającej w okresie ciąży – dla kobiet ubezpieczonych w ZUS, konieczne było przeprowadzenie badania.

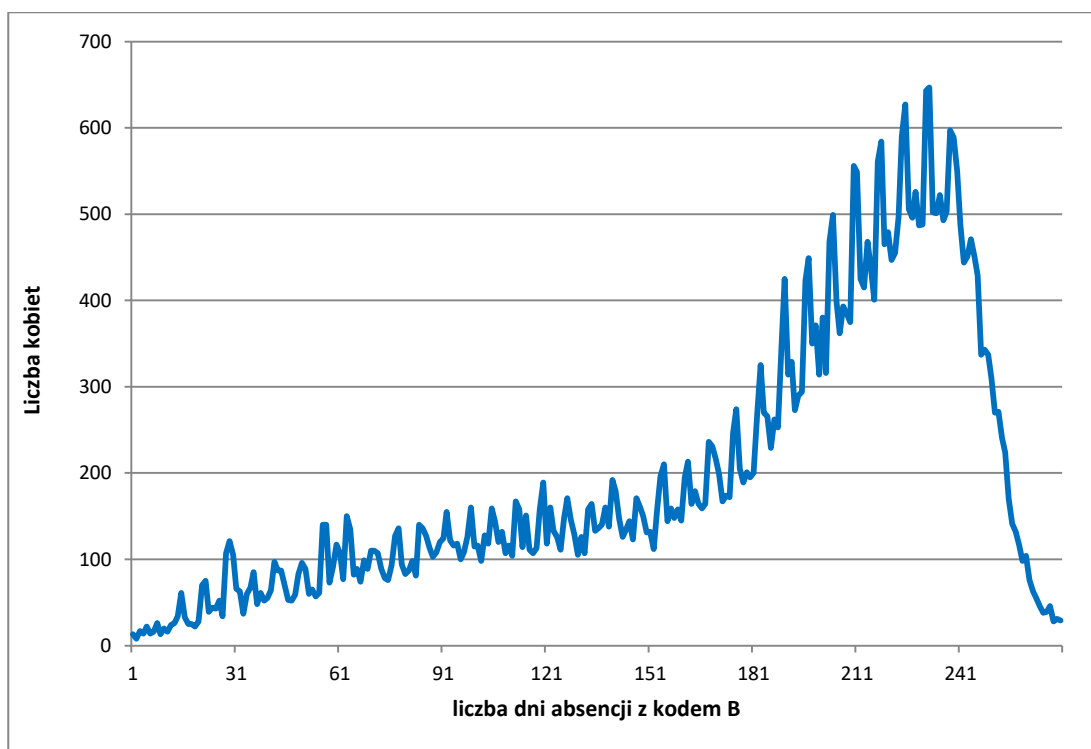
Wybrano indywidualne dane kobiet, które **w IV kwartale 2020 r. rozpoczęły pobieranie podstawowego zasiłku macierzyńskiego**. Dla tych kobiet zliczono liczbę dni absencji z kodem B występującej w ciągu 9 miesięcy przed rozpoczęciem pobierania zasiłku macierzyńskiego. Uzyskano następujące wyniki:

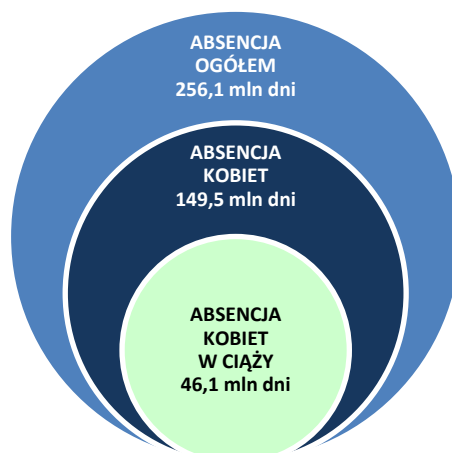
- odsetek kobiet, które w IV kwartale 2020 r. rozpoczęły pobieranie podstawowego zasiłku macierzyńskiego i które w ciągu 9 miesięcy przed rozpoczęciem pobierania tego zasiłku

były chociaż jeden dzień na zwolnieniu lekarskim z tytułu niezdolności do pracy przypadającej w okresie ciąży (kod B) **wyniósł 90,9%** (w 2019 r. – 94,8%);

- **2,2%** tych kobiet przebywało na zwolnieniu lekarskim z kodem B **nie dłużej niż 1 miesiąc** (w 2019 r. – 2,4%);
- **87,6%** tych kobiet przebywało na zwolnieniu lekarskim z kodem B **3 miesiące i dłużej** (w 2019 r. – 85,9%);
- **61,5%** tych kobiet przebywało na zwolnieniu lekarskim z kodem B **6 miesięcy i dłużej** (w 2019 r. - 50,7%);
- **12,0%** tych kobiet przebywało na zwolnieniu lekarskim z kodem B **8 miesięcy i dłużej** (w 2019 r. – 9,0%).

Rys. 7 Długość absencji chorobowej przypadającej w okresie ciąży (z kodem literowym „B”) – dla kobiet ubezpieczonych w ZUS

Rys. 8 Absencja chorobowa kobiet z tytułu choroby własnej ubezpieczonych w ZUS

Liczba zaświadczeń lekarskich wystawionych z tytułu niezdolności do pracy przypadającej w okresie ciąży kobietom ubezpieczonym w ZUS wyniosła 1,9 mln, zaś liczba dni absencji chorobowej - 46,1 mln dni. Absencja przypadająca w okresie ciąży stanowiła 30,8% liczby dni absencji chorobowej kobiet (i 16,8% liczby zaświadczeń lekarskich wystawionych kobietom). W 2019 r. wartości te wyniosły odpowiednio 34,3% i 18,5%.

Tabl. 6 Struktura zaświadczeń lekarskich wystawionych w 2020 r. z tytułu choroby własnej kobietom ubezpieczonym w ZUS według długości absencji chorobowej

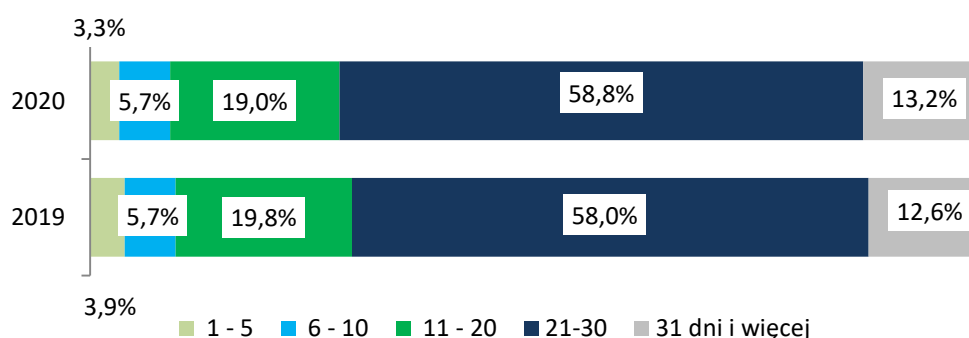
Wyszczególnienie	Liczba zaświadczeń lekarskich	liczba zaświadczeń o orzeczonej długości absencji chorobowej w dniach:					
		1-5	w tym: 1 dzień	6-10	11-20	21-30	31 dni i więcej
		w odsetkach					
Ogółem	100,0	29,5	3,2	26,9	23,6	14,9	5,1
niezdolność do pracy kobiet	100,0	29,1	3,4	24,6	22,3	18,5	5,4
niezdolność przypadająca w okresie ciąży	100,0	3,3	0,6	5,7	19,0	58,8	13,2

Analogicznie jak w roku poprzednim, ponad połowa, tj. 58,8% zaświadczeń lekarskich z tytułu niezdolności do pracy przypadającej w okresie ciąży (z kodem „B”) została wystawiona na okres od 21 do 30 dni. Na okres od 11 do 20 dni wystawiono 19,0% (w 2019 r. 19,8%) ogółu zaświadczeń z tytułu ciąży. Zaświadczenia do 5 dni stanowiły tylko 3,3% (w 2019 r. 3,9%)

zaświadczeń z tytułu niezdolności przypadającej w okresie ciąży (w tym zaświadczenia jednodniowe – 0,6%).

Jak widać z danych zawartych w powyższej tabeli, zaświadczenia krótkie do 5 dni, a także od 6 do 10 dni, najczęściej wystawiano ubezpieczonym, których niezdolność do pracy nie ma związku z ciążą.

Rys. 9 Struktura liczby zaświadczeń lekarskich wystawionych kobietom z tytułu niezdolności do pracy przypadającej w okresie ciąży w latach 2019-2020

Analizując strukturę liczby dni absencji chorobowej według wieku zauważamy, że najwyższy odsetek dni absencji chorobowej przypadający w okresie ciąży odnotowano w grupie wiekowej między 30 a 34 rokiem życia - wyniósł on 35,9% oraz w grupie wiekowej 25 - 29 lat – 33,3% ogółu dni absencji chorobowej przypadającej w okresie ciąży. W przypadku absencji kobiet i ogółem (liczonej łącznie z absencją mężczyzn) największy odsetek liczby dni odnotowuje się dla wieku powyżej 50 roku życia.

Tabl. 7 Struktura dni absencji chorobowej w 2020 r. z tytułu choroby własnej ubezpieczonych w ZUS według wieku

Wiek	Ogółem	niezdolność kobiet	niezdolność do pracy przypadająca w okresie ciąży
Ogółem	100,0	100,0	100,0
19 lat i mniej	1,0	0,8	0,4
20-24	6,8	6,3	8,7
25-29	12,9	14,0	33,3
30-34	13,6	14,8	35,9
35-39	13,3	13,6	17,9
40-44	12,1	12,4	3,6
45-49	11,1	11,6	0,2
50 lat i więcej	29,2	26,5	0,0

Zwolnienia lekarskie wystawiane na czas niezdolności przypadającej w okresie ciąży dotyczą także wszystkich sytuacji i dolegliwości, które wymagają spoczynkowego trybu życia i unikania stresu u ciężarnej.

Absencję z tytułu niezdolności do pracy przypadającej w okresie ciąży (zaświadczenia z kodem „B”) w 2020 r. powodowały najczęściej:

- ciąża, poród i połóg – 95,9% ogółu liczby dni absencji (44,2 mln dni absencji chorobowej),
- czynniki wpływające na stan zdrowia i kontakt ze służbą zdrowia – 3,3% (1,5 mln dni),
- choroby układu oddechowego – 0,2% (0,1 mln dni).

W rankingu jednostek chorobowych dominowały przede wszystkim:

- opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą (O26) – 79,4% ogółu liczby dni absencji chorobowej kobiet niezdolnych do pracy w okresie ciąży (36,6 mln dni absencji), w 2019 r. było to 77,1% tj. 36,8 mln dni absencji,
- krwawienia we wczesnym okresie ciąży (O20) – 7,0% (3,2 mln dni), w 2019 r. - 7,8% tj. 3,7 mln dni,
- nadzór nad ciążą wysokiego ryzyka (Z35) – 2,3% (1,1 mln dni),
- poród przedwczesny (O60) – 1,6% (0,7 mln dni),
- cukrzyca w ciąży (O24) – 1,5% (0,7 mln dni).

5. ZAŚWIADCZENIA LEKARSKIE Z KODEM LITEROWYM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY „A”

System elektronicznych zwolnień lekarskich e-ZLA pomaga wyszukać numer statystyczny choroby z klasyfikacji ICD-10, a także podpowiada wystawiającemu zaświadczenie kod literowy powodu choroby A oznaczający niezdolność do pracy powstałą po przerwie nieprzekraczającej 60 dni spowodowaną tą samą chorobą, która była przyczyną niezdolności do pracy przed przerwą. Informacja ta ma wpływ na prawidłowe ustalenie długości okresu zasiłkowego.

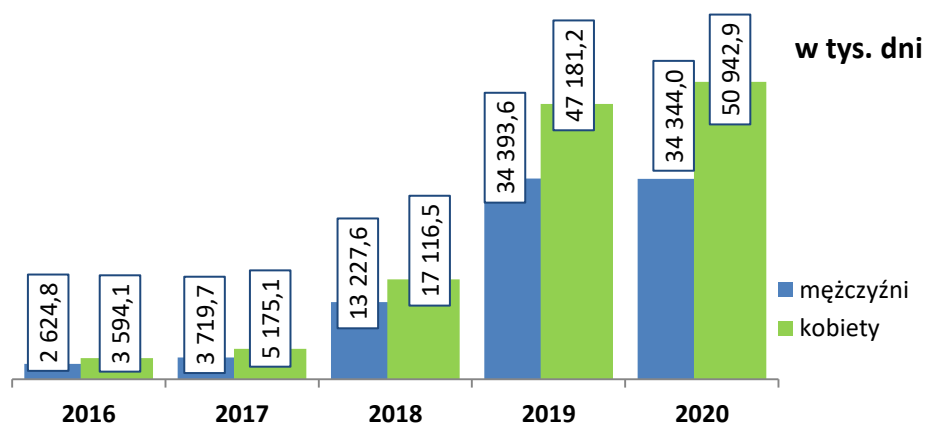
W 2020 r. wystawiono 5 070,9 tys. zaświadczeń lekarskich z kodem A (w 2019 r. było to 4 902,6 tys.). W porównaniu z 2019 r. nastąpił zatem wzrost o 3,4% liczby zaświadczeń z kodem A.

Liczba dni absencji chorobowej z tych zaświadczeń w porównaniu z 2019 r. wzrosła o 4,6% i wyniosła 85 290,0 tys. dni.

W 2020 r. ponad 56,6% (tj. 2 871,6 tys.) zaświadczeń lekarskich z kodem A zostało wystawionych kobietom. W porównaniu do 2019 r. widoczny jest wzrost tych zaświadczeń o 6,5%. Liczba dni

absencji z zaświadczeń wystawionych kobietom wyniosła 50 942,9 tys. dni (tj. 59,7% liczby dni ogółem z zaświadczeń z kodem A) i w porównaniu do 2019 r. wzrosła o 8,0%.

Rys. 10 Liczba dni absencji chorobowej ubezpieczonych w ZUS na podstawie zaświadczeń lekarskich z kodem A w latach 2016 – 2020 według płci

6. ZAŚWIADCZENIA LEKARSKIE Z KODEM LITEROWYM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY „C”

W przypadku niezdolności do pracy objętej kodem literowym C, oznaczającym niezdolność do pracy spowodowaną nadużyciem alkoholu, wypełnienie przez lekarza odpowiedniego pola formularza zaświadczenia lekarskiego jest obowiązkowe.

Informacja ta skutkuje nie otrzymaniem świadczenia chorobowego za pierwsze 5 dni niezdolności do pracy.

W 2020 r. wydanych zostało 5,1 tys. zaświadczeń lekarskich z kodem C. Największy odsetek – 30,7% (tj. 1,6 tys. zaświadczeń) stanowiły zaświadczenia wydane na okres od 1-5 dni. W porównaniu z rokiem 2019 nastąpił spadek zaświadczeń z kodem C o 58,4%, zaś wydanych na okres od 1-5 dni o 59,8%.

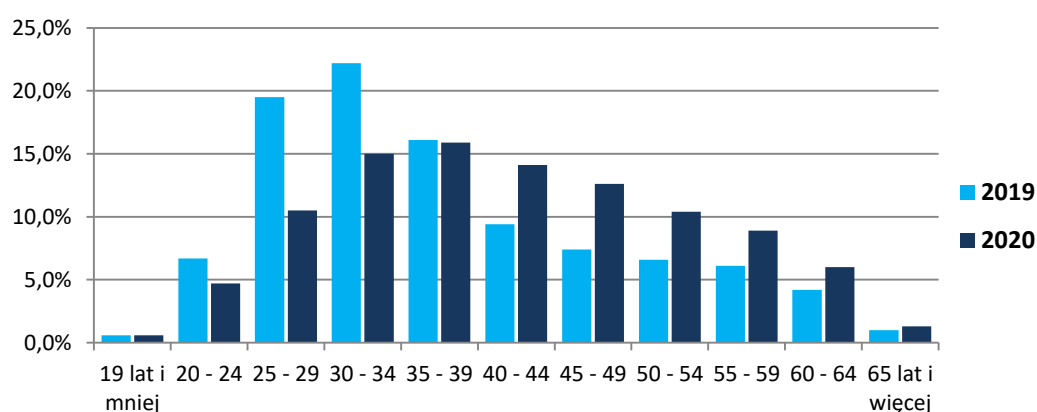
Zaświadczenia z kodem C zostały wystawione na 57,9 tys. dni niezdolności do pracy (w 2019 r. – 158,7 tys. dni). Przeciętna długość zaświadczenia z kodem C w 2020 r. wyniosła 11,34 dnia i była krótsza w stosunku do 2019 r. o 1,5 dni.

Ponad $\frac{3}{4}$ zaświadczeń lekarskich z kodem C wystawiono mężczyznom. W porównaniu do 2019 r. liczba ta spadła o 35,5%.

Tabl. 8 Struktura zaświadczeń lekarskich z kodem C wystawionych w 2020 r. z tytułu choroby własnej osobom ubezpieczonym w ZUS według długości zaświadczenia lekarskiego i płci

Wyszczególnienie	liczba zaświadczeń ogółem	w tym: liczba zaświadczeń o orzeczonej długości absencji chorobowej w dniach:						
		1-5	w tym: 1 dzień	6-10	11-20	21 -30	31-33	34 i więcej
OGÓŁEM	100,0	30,7	4,8	26,1	29,2	9,5	1,4	3,1
mężczyźni	100,0	32,3	5,3	27,3	30,6	6,0	1,1	2,6
kobiety	100,0	25,4	3,5	22,3	24,4	20,6	2,5	4,7

Rys. 11 Struktura liczby dni absencji chorobowej w latach 2019-2020 z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej nadużyciem alkoholu według wieku

W 2020 r. w strukturze liczby wydanych zaświadczeń z kodem C największy odsetek stanowią osoby pomiędzy 30 a 49 rokiem życia. Natomiast rozpatrując strukturę liczby dni absencji w związku z niezdolnością spowodowaną nadużyciem alkoholu dominującym przedziałem wiekowym jest przedział od 35 do 39 lat.

Standardowymi chorobami związanymi z nadużywaniem alkoholu są marskość wątroby i choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy. Równie często spotykane są problemy związane z zaburzeniami psychicznymi, z układem krążenia, takie jak powiększenie i niewydolność serca

(stłuszczenie mięśnia sercowego), czy też z układem oddechowym (obniżona odporność na zakażenia wirusowe) np. zapalenie płuc.

I takie też jednostki chorobowe występują w zaświadczeniach lekarskich z kodem C wystawionych mężczyznom. Na 3,9 tys. zaświadczeń - 64,6% stanowiły zaświadczenia z tytułu *Zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych użyciem alkoholu (F10)*, 5,6% z tytułu *Efektu toksycznego alkoholu (T51)*, 1,8% - *Alkoholowej choroby wątroby (K70)*, 1,7% - *Zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych naprzemiennym przyjmowaniem środków wymienionych w F10-F18 i innych środków psychoaktywnych (F19)*, 1,3% - *Urazu śródczaszkowego (S06)*. W sumie zaświadczenia związane z wymienionymi chorobami wystawiono na 28,0 tys. dni.

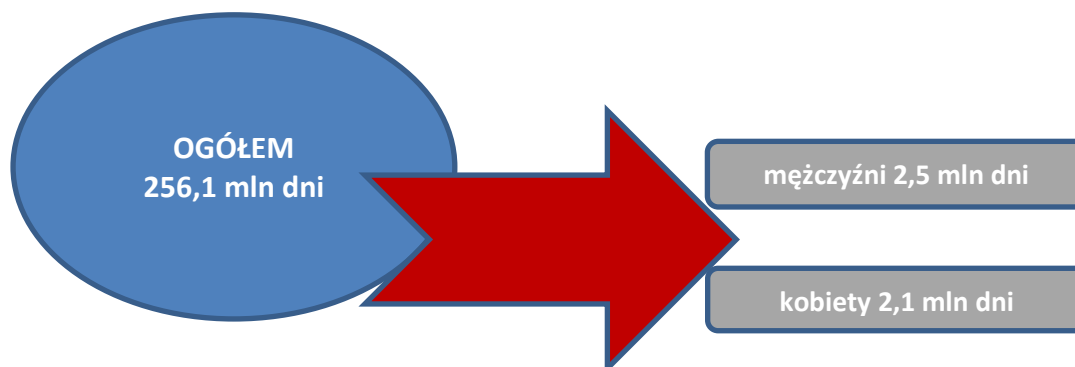
W przypadku kobiet na 1,2 tys. zaświadczeń wystawionych z kodem C - 26,7% stanowiły zaświadczenia z tytułu *Zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych użyciem alkoholu (F10)*, 22,8% - z tytułu *Opieki położniczej z powodu stanów związanych głównie z ciężką (O26)*, 3,3% - *Ostrego zapalenia nosa i gardła (J00)*, 3,2% - *Efektu toksycznego alkoholu (T51)*, 2,7% - *Ostrego zakażenia górnych dróg oddechowych (J06)*. Liczba dni absencji chorobowej dla tych jednostek chorobowych wyniosła 10,3 tys. dni.

7. ABSENCJA CHOROBY SZPITALNA Z TYTUŁU CHOROBY WŁASNEJ UBEZPIECZONYCH W ZUS

W 2020 r. liczba dni absencji chorobowej związana z pobytem w szpitalu osób ubezpieczonych w ZUS stanowiła 1,8% liczby dni absencji chorobowej ogółem i wyniosła 4 607,1 tys. dni. W porównaniu z 2019 r. była niższa o 28,1%. W 2020 r. wystawiono 897,7 tys. zaświadczeń lekarskich związanych z pobytem w szpitalu, co stanowiło 4,3% ogółu zaświadczeń. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba tych zaświadczeń zmalała o 29,8%. Przeciętna długość niezdolności do pracy przypadająca na czas pobytu w szpitalu wyniosła w 2020 r. 5,13 dnia (w 2019 r. 5,01 dnia).

Jak wynika z analizy zaświadczeń, to mężczyźni przebywali w szpitalu dłużej niż kobiety. Szpitalna absencja mężczyzn wyniosła 2 522,6 tys. dni, zaś kobiet 2 083,8 tys. dni. Natomiast w przypadku liczby wystawionych zaświadczeń lekarskich proporcje te są odwrócone, kobietom wystawiono 464,1 tys. zaświadczeń lekarskich, mężczyznom – 433,4 tys. zaświadczeń.

Rys. 12 Absencja chorobowa szpitalna z tytułu choroby własnej w 2020 r.

Absencja chorobowa kobiet w związku z pobytem w szpitalu najczęściej spowodowana była opieką położniczą z powodu stanów związanych głównie z ciążą O26 (69,6 tys. dni pobytu w szpitalu), mięśniakiem gładkokomórkowym macicy D25 (66,2 tys. dni), COVID-19 U07.1 (64,0 tys. dni), kamicą żółciową K80 (54,9 tys. dni), zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania spowodowanymi użyciem alkoholu F10 (42,0 tys. dni). Natomiast pobyt w szpitalu mężczyzn najczęściej spowodowany był zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania spowodowanymi użyciem alkoholu F10 (218,7 tys. dni), COVID-19 U07.1 (114,8 tys. dni), ostrym zawałem serca I21 (66,8 tys. dni), przepukliną pachwinową K40 (51,0 tys. dni), przewlekłą chorobą niedokrwienną serca I25 (48,6 tys. dni).

8. ABSENCJA CHOROBOWA Z TYTUŁU CHOROBY WŁASNEJ COVID-19 w okresie marzec – grudzień 2020 r.

Formalnie COVID-19 został włączony na listę chorób zakaźnych podlegających Ustawie o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2020 r. Stan zagrożenia epidemicznego został ogłoszony Rozporządzeniem Ministra Zdrowia w dniu 13 marca 2020 r., a w dniu 20 marca Minister Zdrowia wprowadził stan epidemii.

W okresie **marzec-grudzień 2020 r.** zarejestrowano 642,3 tys. zaświadczeń lekarskich wystawionych z tytułu jednostki chorobowej COVID-19 na łączną liczbę 5 068,6 tys. dni absencji chorobowej.

Tabl. 9 Absencja chorobowa z tytułu choroby własnej COVID-19 w okresie III-XII 2020 r.

Wyszczególnienie	Liczba dni absencji chorobowej		Liczba zaświadczeń lekarskich	
	Ogółem	w tym: ubezpieczeni w ZUS	Ogółem	w tym: ubezpieczeni w ZUS
w tys.				
III-XII 2020	5 068,6	4 835,2	642,3	617,9
III	4,6	4,3	0,3	0,3
IV	37,8	35,6	2,4	2,3
V	88,1	86,0	6,7	6,5
VI	112,1	108,7	9,7	9,5
VII	85,1	79,5	6,9	6,6
VIII	135,0	128,7	11,3	10,9
IX	135,5	129,7	14,4	13,9
X	2 177,4	2 089,3	276,0	266,1
XI	1 628,2	1 547,7	234,7	225,5
XII	664,8	625,8	79,9	76,5

Najwięcej zaświadczeń lekarskich z tytułu choroby własnej COVID-19 wystawiono w październiku 2020 r. Liczba ta wyniosła 276,0 tys. zaświadczeń, co stanowiło 43,0% wszystkich zaświadczeń wystawionych w okresie III-XII 2020 r. z tytułu COVID-19 i w porównaniu do miesiąca poprzedniego była blisko 20-krotnie większa.

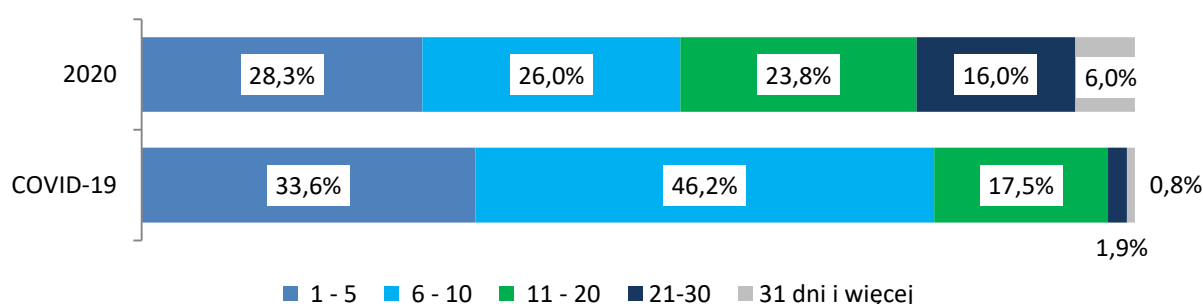
Zaświadczenia lekarskie z tytułu COVID-19 najczęściej wystawiane były w woj. śląskim (16,7% wszystkich zaświadczeń wystawionych z tego tytułu), woj. małopolskim (11,8%), oraz woj. mazowieckim (11,7%).

Rozkład terytorialny liczby zaświadczeń lekarskich zależny był od rozwoju pandemii. I tak na jej początku zdecydowanie najwięcej zaświadczeń lekarskich wystawiano w woj. śląskim. W kwietniu 2020 r. było to 23,9% wszystkich zaświadczeń z tytułu COVID-19, w maju – 63,6%, w czerwcu – 70,6%. Wraz z rozwojem pandemii rozkład ulegał spłaszczeniu i w grudniu 2020 r. struktura liczby zaświadczeń w czterech dominujących województwach wahała się od 10,2% do 12,1%.

W okresie marzec-grudzień 2020 r. ponad połowę (tj. 55,7%) zaświadczeń z tytułu COVID-19 wystawiono kobietom. W przypadku liczby dni absencji chorobowej procent ten wyniósł 54,1%.

Najczęściej z tytułu COVID19, w okresie marzec-grudzień 2020 r., wystawiano zaświadczenia lekarskie na okres niezdolności od 6 do 10 dni. Stanowiły one 46,2% zaświadczeń. Na okres od 1 do 5 dni wystawiono 33,6% zaświadczeń lekarskich z tytułu COVID-19, w tym 5,8% zaświadczeń jednodniowych. Stosunkowo wysoki odsetek stanowiły zaświadczenia wystawione na okres od 11 do 20 dni - 17,5% zaświadczeń. Powyżej 20 dni wystawiono 2,7% zaświadczeń lekarskich.

Rys. 13 Struktura liczby zaświadczeń lekarskich wystawionych w okresie III-XII 2020 r. z tytułu COVID-19 o orzeczonej długości absencji chorobowej

Tabl. 10 Struktura dni absencji chorobowej w 2020 r. z tytułu COVID-19 według wieku i płci

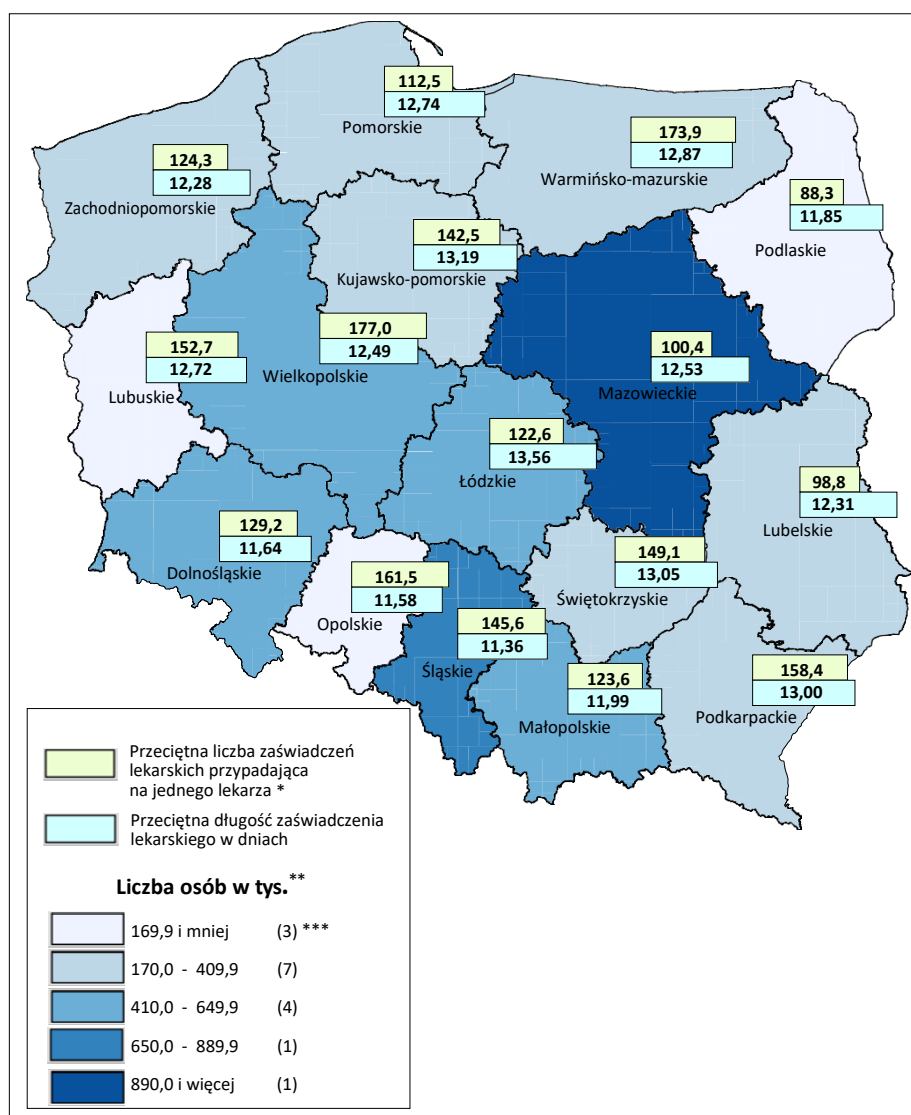
Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem	100,0	100,0	100,0
19 lat i mniej	0,2	0,3	0,2
20-24	3,5	4,0	3,2
25-29	7,8	8,6	7,1
30-34	10,0	11,3	8,8
35-39	12,8	13,5	12,2
40-44	14,2	13,6	14,6
45-49	14,7	12,7	16,4
50-54	14,0	11,3	16,3
55-59	13,3	11,6	14,8
60 lat i więcej	9,6	13,2	6,5

W analizowanym okresie najwyższą absencją chorobową z tytułu COVID-19 odnotowano w przypadku ubezpieczonych w wieku między 45 a 49 rokiem życia – 14,7% dni absencji chorobowej. Również w tym przedziale wiekowym absencja chorobowa kobiet była najwyższa - 16,4% dni absencji. Wśród mężczyzn najdłużej na absencji chorobowej przebywali ubezpieczeni w wieku 40-44 lat, odsetek liczby dni wyniósł 13,6%.

9. LEKARZE UPOWAŻNIENI DO WYSTAWIANIA ZAŚWIADCZEŃ LEKARSKICH

Według stanu na dzień 31.12.2020 r. 158,9 tys. lekarzy było upoważnionych do wystawiania zaświadczeń lekarskich. Najwyższy odsetek lekarzy zarejestrowano w Oddziale ZUS Warszawa II – 13,2% ogółu upoważnionych lekarzy, w Oddziale Łódź I – 6,5%, w Oddziale Poznań I – 6,0%, w Oddziale w Krakowie – 5,7%, w Oddziale w Gdańsku 5,5% oraz w Oddziale we Wrocławiu – 5,2%.

Rys. 14 Absencja chorobowa z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS, którym w 2020 r. wystawiono zaświadczenie lekarskie według województw

*upoważnionego do wystawiania zaświadczeń lekarskich na dzień 31 grudnia 2020 r.

** liczba osób, którym wystawiono przynajmniej jedno zaświadczenie lekarskie w 2020 r.

*** liczba województw

Przeciętna liczba zaświadczeń lekarskich przypadająca na jednego lekarza wyniosła 130,5 zaświadczenia. Największą przeciętną liczbę zaświadczeń przypadającą na 1 lekarza odnotowano w województwie wielkopolskim – 177,0 zaświadczeń, które wystawione zostały przeciętnie na 12,49 dnia. Liczba osób, którym w tym województwie wystawione zostało przynajmniej jedno zaświadczenie z tytułu choroby własnej w 2020 r. wyniosła 647,3 tys.

W województwie warmińsko-mazurskim przeciętna liczba zaświadczeń na 1 lekarza wyniosła 173,9, zaś przeciętna długość zaświadczenia wyniosła 12,87 dnia. Liczba osób, którym wystawiono przynajmniej jedno zaświadczenie z tytułu choroby własnej wyniosła 211,6 tys. i była jedną z niższych spośród wszystkich województw.

Najmniej przeciętnie zaświadczeń przypadało na 1 lekarza w województwie podlaskim - 88,3 zaświadczenia, a ich przeciętna orzeczona długość wynosiła 11,85 dnia. Zaświadczenia te zostały wydane 167,0 tys. ubezpieczonych.

Najwięcej ubezpieczonych, którym wydano przynajmniej jedno zaświadczenie lekarskie odnotowano w województwie mazowieckim – 915,7 tys. ubezpieczonych i w województwie śląskim – 837,4 tys. ubezpieczonych. Przeciętne długości zaświadczeń w tych województwach wyniosły odpowiednio – 12,53 dnia w województwie mazowieckim i 11,36 dnia w województwie śląskim. Natomiast przeciętna liczba zaświadczeń wystawiona przez jednego lekarza zdecydowanie wyższa była w województwie śląskim – 145,6 zaświadczenia, a w województwie mazowieckim 100,4 zaświadczenia.

10. WYPŁATA ZASIŁKÓW Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Wydatki na absencję chorobową ogółem w okresie styczeń - grudzień 2020 r. wyniosły 22 933,2 mln zł (wzrost o 16,1% w stosunku do poprzedniego roku), z tego na zasiłki chorobowe finansowane z FUS – 14 093,0 mln zł (wzrost o 15,7%), a na wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy finansowane ze środków zakładów pracy i FGŚP – 8 840,2 mln zł (wzrost o 16,8%). Wydatki na absencję chorobową w analizowanym okresie Fundusz Ubezpieczeń Społecznych pokrywał w 61,5%, w pozostałym zakresie wydatki ponosili pracodawcy i FGŚP. W porównaniu z 2019 r. nastąpił spadek o 0,2 pp udziału zasiłków finansowanych z FUS w wydatkach na absencję ogółem (na rzecz wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy finansowanych ze środków zakładów pracy).

Najwyższą kwotę wydatków związanych z absencją chorobową ogółem odnotowano w grudniu 2020 r. Wydatki te stanowiły 11,9% ogółu wydatków poniesionych w 2020 r. w związku z absencją chorobową i w porównaniu do grudnia 2019 r. wzrosły o 56,7%.

Tabl. 11 Absencja chorobowa

Wyszczególnienie	styczeń - grudzień 2019 r.	styczeń – grudzień 2020 r.
	kwota wypłat w mln zł	
Absencja chorobowa ogółem, z tego:	19 748,8	22 933,2
Wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy finansowane ze środków zakładów pracy i FGŚP	7 566,8	8 840,2
Zasiłki chorobowe finansowane z FUS	12 182,0	14 093,0

W okresie styczeń - grudzień 2020 r. na zasiłki i świadczenia krótkoterminowe z funduszu chorobowego i wypadkowego wydatkowano 29 024,5 mln zł (o 23,0% więcej niż w poprzednim roku, w którym wydatki te wyniosły 23 593,3 mln zł).

Przeciętna dzienna wysokość zasiłku chorobowego finansowanego z FUS wypłaconego w okresie styczeń - grudzień 2020 r. wyniosła 91,07 zł i była wyższa o 6,8% w stosunku do poprzedniego roku, natomiast przeciętna dzienna wysokość zasiłku macierzyńskiego wyniosła 88,87 zł i była wyższa o 8,1% w stosunku do poprzedniego roku.

W porównaniu z 2019 r. prawie 3,5-krotnie wzrosły wydatki na zasiłki opiekuńcze – w 2020 r. wyniosły one 3 723,3 mln zł (w 2019 r. – 1 076,8 mln zł). Przeciętna dzienna wysokość zasiłku opiekuńczego wyniosła 86,10 zł i była niższa o 7,6% w stosunku do poprzedniego roku.

Fundusz chorobowy

Wydatki na świadczenia pieniężne z funduszu chorobowego w okresie styczeń – grudzień 2020 r. wyniosły 28 257,7 mln zł (o 23,9% więcej niż w 2019 r., w którym wydatki te wyniosły 22 798,7 mln zł).

Wśród świadczeń pieniężnych finansowanych z funduszu chorobowego największy odsetek stanowią wydatki na zasiłki chorobowe. W okresie styczeń – grudzień 2020 r. wydatki na zasiłki chorobowe wyniosły 13 468,3 mln zł, co stanowiło 47,7% wszystkich wydatków na świadczenia pieniężne z funduszu chorobowego. Wydatki na zasiłki macierzyńskie wyniosły 8 954,6 mln zł, co stanowiło 31,7% wydatków, natomiast na zasiłki opiekuńcze 3 723,3 mln zł, co stanowiło

13,2% wydatków. Dla porównania – w 2019 r. kwota wypłaconych zasiłków chorobowych wyniosła 11 509,8 mln zł i stanowiła 50,5% wydatków, zasiłków macierzyńskich 8 479,2mln zł i stanowiła 37,2% wydatków, a zasiłków opiekuńczych 1 076,8 mln zł i stanowiła 4,7% wydatków.

Jak już wcześniej wspomniano, wydatki na zasiłki opiekuńcze w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. wzrosły ponad 3-krotnie. Najwyższe koszty związane z wypłatą zasiłków opiekuńczych odnotowano w czerwcu 2020 r. Wydatki te stanowiły 22,0% ogółu wydatków poniesionych w 2020 r. w związku z wypłatą zasiłków opiekuńczych i w porównaniu do czerwca 2019 r. wzrosły ponad 8-krotnie.

Tak znaczny wzrost wydatków na zasiłki opiekuńcze wynika przede wszystkim z wprowadzenia przepisów, które dały możliwość skorzystania od marca 2020 r. z dodatkowego zasiłku opiekuńczego. Przysługiwał on osobie objętej ubezpieczeniem, która musiała zająć się dzieckiem z powodu zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły w związku z COVID-19 lub objęciem nauką zdalną dzieci z najmłodszych klas szkół podstawowych.

Przypis składek na fundusz chorobowy w okresie styczeń - grudzień 2020 r. wyniósł 16 473,8 mln zł (wzrost o 5,1% w stosunku do poprzedniego roku, w którym kwota przypisu wyniosła 15 668,0 mln zł), a stopień pokrycia wydatków na świadczenia pieniężne z funduszu chorobowego kwotą przypisu składek wynosił 58,3% (w 2019 r. wynosił 68,7%).

11.PODSUMOWANIE

Rok 2020 to rok pojawienia się na świecie, w tym także w Polsce zakaźnej choroby COVID-19, która 11 marca 2020 r. została uznana przez Światową Organizację Zdrowia za pandemię, to rok wprowadzenia nowych jednostek chorobowych związanych z COVID-19 do klasyfikacji ICD-10.

W 2020 r. odnotowano wzrost liczby dni absencji chorobowej ogółem o 4,4%, zaś liczby zaświadczeń lekarskich o 0,3%. Osobom ubezpieczonym w ZUS wystawiono ogółem 22,7 mln zaświadczeń lekarskich na liczbę 266,6 mln dni. Z tytułu choroby własnej wystawiono 20,7 mln zaświadczeń, a liczba dni z tych zaświadczeń wyniosła 256,1 mln dni absencji chorobowej.

Od lat wyraźnie utrzymuje się przewaga zaświadczeń wydawanych kobietom. Ich odsetek oscyluje na poziomie ok. 55% ogółu wystawionych zaświadczeń - w 2020 r. stanowił 55,3%. W latach poprzednich odsetek ten wyniósł: 55,4% w 2019 r., 54,8% w 2018 r., 54,6% w 2017 r. i w 2016 r. W 2020 r. absencja chorobowa kobiet poświadczona zaświadczeniem lekarskim wyniosła 149,5 mln dni.

W 2020 r. dominowały zaświadczenia o długości od 11 do 30 dni – 38,5% wszystkich zaświadczeń lekarskich oraz zaświadczenia lekarskie wystawione na okres od 1 do 5 dni – 29,5% zaświadczeń. Znacząco spadła liczba zaświadczeń jednodniowych – w porównaniu z 2019 r. był to o 18,5% mniej.

Najdłużej na zwolnieniu przebywali ubezpieczeni w wieku między 30 a 39 rokiem życia – 27,6% liczby dni absencji chorobowej.

W analizie absencji chorobowej istotnym elementem jest absencja kobiet, których niezdolność przypada w okresie ciąży. W 2020 r. udział liczby dni absencji chorobowej kobiet w ciąży stanowił 18,0% ogólnej liczby dni absencji. Blisko co 10-te zaświadczenie wystawiono w związku z niezdolnością przypadającą w okresie ciąży i co 6-ta kobieta otrzymała zaświadczenie o niezdolności przypadającej w okresie ciąży.

Absencja chorobowa w 2020 r. najczęściej wiązała się z niezdolnością spowodowaną ciążą, porodem i połogiem – 44,9 mln dni absencji, chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej – 41,3 mln dni, chorobami układu oddechowego – 35,0 mln dni, urazami, zatruciami i innymi określonymi skutkami działania czynników zewnętrznych – 30,1 mln dni. W zależności od płci wpływ na niezdolność do pracy i jej długość miały odmienne jednostki chorobowe. Także absencja związana z pobytem w szpitalu miała odmienne podłoże chorobowe. U kobiet związana była najczęściej z opieką położniczą z powodu stanów związanych głównie z ciążą (69,6 tys. dni pobytu w szpitalu), mięśniakiem gładkokomórkowym macicy (66,2 tys. dni), COVID-19 (64,0 tys. dni), kamicą żółciową (54,9 tys. dni). U mężczyzn pobyt w szpitalu był spowodowany zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania spowodowanymi użyciem alkoholu (218,7 tys. dni), COVID-19 (114,8 tys. dni), ostrym zawałem serca (66,8 tys. dni), przepukliną pachwinową (51,0 tys. dni).

W okresie **marzec-grudzień 2020 r.** zarejestrowano 642,3 tys. zaświadczeń lekarskich wystawionych z tytułu jednostki chorobowej *COVID-19* na łączną liczbę 5 068,6 tys. dni absencji chorobowej. Najwięcej zaświadczeń lekarskich z tytułu choroby własnej *COVID-19* wystawiono w październiku 2020 r. Liczba ta wyniosła 276,0 tys. zaświadczeń, co stanowiło 43,0% wszystkich zaświadczeń wystawionych w okresie III-XII 2020 r. z tytułu *COVID-19* i w porównaniu do miesiąca poprzedniego była blisko 20-krotnie większa.

Od lat rosną wydatki na absencję chorobową finansowaną z FUS i funduszy zakładów pracy. W 2020 r. na absencję chorobową ogółem wydatkowano 22 932,4 mln zł. Wydatki na absencję

chorobową w analizowanym okresie Fundusz Ubezpieczeń Społecznych pokrywał w 61,5%, w pozostałym zakresie wydatki ponosili pracodawcy i FGŚP.

Sytuacja funduszu chorobowego w 2020 r. uległa znacznemu pogorszeniu w związku z ogłoszonym w Polsce w marcu 2020 r. stanem epidemii wynikającym z rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 powodującego chorobę COVID-19, co w konsekwencji przyczyniło się do wzrostu wydatków funduszu, w szczególności ze względu na wprowadzenie dodatkowego zasiłku opiekuńczego oraz wzrost liczby dni zasiłków chorobowych, za które wypłacono zasiłki chorobowe w związku z zachorowaniem na COVID-19 lub odbywaniem kwarantanny. Szacunkowe wydatki na zasiłki chorobowe związane z COVID-19 wyniosły ok. 1,9 mld zł, a na dodatkowe zasiłki opiekuńcze – 2,6 mld zł.

W porównaniu z rokiem poprzednim stopień pokrycia wydatków na świadczenia pieniężne z funduszu chorobowego kwotą przypisu składek był niższy o ponad 10 punktów procentowych i wyniósł 58,3% (w 2019 r. wynosił 68,7%). Wynika to z dynamicznego wzrostu wydatków na zasiłki chorobowe i zasiłki opiekuńcze w związku z pandemią.

Opracowały:

Agnieszka Sikora

Ewa Karczewicz

Akceptowała:

Hanna Zalewska

Uwaga: Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych tabelach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”